

**LIMELFIA – ÎNTRE RECLUZIUNE SOCIALĂ
ȘI FANTEZIE A IMAGINAȚIEI**

Drd. REBECA-RAHELA MARCHEDON
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

Abstract: *The imaginary universe of Convoiul Mieilor novel, written by Lucia Dărămuș, situates itself in an interference space, populated by imaginary beings, where every playful gesture is part of a poetics in the autistic syndrome area. Hence the consistency of the imagined world has its foundation in the biographical dimension of the author. Thus the world of the fabulous becomes a homogeneous overlap placed over a sick reality, the imaginary narrative perfectly imitating the defining fluctuations of autistic sensitivity. Therefore the autistic area in the author's biography acquires the terrifying image of the Holocaust, that of the furnaces that torment the body, just as autism consumes identity. In these dramatic circumstances, the compensatory immigration takes place through the portals specific to fantasy literature, but also through the positioning of the main character, Hannya - Alter Ego of the author, in the category of childhood prone to magical areas.*

Keywords: *Autistic Syndrome, heterotopia, imaginary worlds, protective spaces, Alter Ego, alternative spaces, childhood, cultural studies, Holocaust;*

Lucrarea de față își propune, uzând de interferența studiilor interdisciplinare, o aproximare, în limite restrânse, a manierei prin care realitatea biografică malativă se răsfrânge în interioritatea imaginarului identităților narative, creând toposuri alternative, identice experiențelor din viața reală, urmărind scopuri terapeutice ale retrării și reminiscenței, dar și replieri în zone ale rezilienței.

Înscriindu-se în rândul autorilor contemporani, cu un roman apărut relativ recent pe piața literară, dar și în favoarea unui avans al comprehensiunii analizei textuale, se cere o concisă nuanțare a elementelor biografice aparținând autoarei vizate, Lucia Dărămuș, alături de o scindare schițată lapidar în lumea ficțională a romanului ales ca text suport, *Convoiul mieilor*¹.

Datele biografice ne apar cantitativ restrânse în comparație cu detaliile care abundă în biografia altor autori, însă dozate potrivit în relevanța și indispensabilitatea acestora în actul decriptării hermeneutice. Aflăm astfel, încă de la o întâie răsfoire a selecției informațional biografice a acesteia, despre situarea identitară în originile evreiești. Un detaliu însemnat pentru tematica scriiturii la care va face recurs în roman. Având la purtător un evantai cuprinzător al reușitelor literare, dintre care ne limităm în a enumera volumul de poezii *Limelfice*, apărut în 2003, publicațiile *Cu fața spre lumină* (2004), *Viermele fantastic* (2006), *Curcubeul poveștilor* (2007), *Mituri și legende ale antichității* (2008), romanul psihologic *Mai mult decât psihoză*, lansat în anul 2010 și piesa de teatru *Fly, Madness, Fly!* (2017), stilul scriitoricesc și personalitatea literară

¹ Lucia Dărămuș, *Convoiul mieilor*, Iași, Editura Polirom, 2018.

sunt zografitate de critici literari ca „surprize plăcute”², care „se apropie de tema religiosului [...] vibrează în apropierea divinității”³, o prezență literară „fragilă și tenace, deopotrivă, cu o iubire extrem de copilăroasă pentru cuvinte și lumină [...] de unde și predilecția pentru însemne scripturale, credința părăndu-mi, în cazul ei, mai degrabă un joc incantatoriu și un model comportamental, nu atât imitat după texte și legi sacre, cât inventat, într-o încăpățânată mișcare generoasă spre oameni, hotărâtă să nu se lase smulșă prea curând din vârsta inocenței și a purității”⁴. Inocența o urmărește peste tot în parcusul său literar, fiind un leitmotiv al uneia dintre temele principale ale romanului, tema copilăriei, având implicații profunde.

Covoiul mieilor, în grila unei lecturi superficiale, imaginează o întâmplare istorică, petrecută în anii celor mai groaznice suferințe ale umanității, Holocaustul. Povestea începe în anul 1944, sub conducerea autoritară a regimurilor naziste. În drumul spre cuptoarele de la Auschwitz, trenurile încărcate cu destine damnate, ascund sub imaginea de ansamblu a populației adulte, un trist tumult al miilor de vieți inocente ale copiilor luați în grabă de lângă părinți și trimiși irevocabil înspre moarte. Protagonista romanului este chiar Hannya, „fetița care știa să zâmbească tot timpul”⁵, care, pe întreaga desfășurare a acțiunii, va asimila rolul *alter-ego*-ului autoarei, „ceva din Hannya sunt eu”⁶. Impresionantă, înainte de toate, este redarea modului de raportare a copilului vizavi de ororile și cruzimile din jurul său. Pentru a se apăra de infernul lagărului nazist, fetița își creează propria lume imaginară, *Limelfia*, în care orice durere dispare și fiecă suferință e transformată în veselie. Scriitoarea, așa cum afirmă, capătă „aici, vocea prototipului evreiesc suferind. Textul se înscrie în genul ficțiunilor fantastice, prin elementele constitutive prezente în narațiune, „Includes elements and beings originating from or inspired by traditional stories, such as mythical creatures (dragons, elves, dwarves and fairies, for example), magic, witchcraft, potions”⁷.

Intențiile hermeneutice se reiterează odată cu integrarea în corpul lecturii a elementelor biografice hotărâtoare turnurii analizei critice. Așezarea biografiei autoarei peste corpul operei, oarecum asemănătoare metodei psihocritice dezvoltate de Gaston Bachelard, oferă itinerarii reactualizate ale analizei. Detaliul biografic relevant în analiza propusă pătrunde în sfera medicinalului, a psihanalizabilului, a intenției nedisimulate a autoarei, oferind textului o interpretare suspendată interdisciplinar între

² Dorin Mureșan, în *Tribuna*, 2004 apud Lucia Dărămuș, în *Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Cluj*, disponibil la: http://www.uniuneascrititorilor-filialacluj.ro/detalii_membrii_482_Lucia-DARAMUS.html, accesat la data: 19.06.2022.

³ *Ibidem*.

⁴ Irina Petraș, în *Cărțile deceniului 10* apud Lucia Dărămuș, în *Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Cluj*, disponibil la: http://www.uniuneascrititorilor-filialacluj.ro/detalii_membrii_482_Lucia-DARAMUS.html, accesat la data: 19.06.2022.

⁵ Lucia Dărămuș, *Op. cit.*, p. 5.

⁶ Lucia Dărămuș, apud Constantin Piștea (editor-coordonator), *Lucia Dărămuș: „O voce îmi spunea: scrie, scrie, scrie...”*, disponibil la: <https://citestema.ro/lucia-daramus-interviu/>, accesat la data: 19.06.2022.

⁷ Edgar Dubourg, Nicolas Baumard, *Why Imaginary Worlds? The psychological foundations and cultural evolution of fictions with imaginary worlds*, Behavioral and Brain Sciences, Cambridge University Press (CUP), In press, ff10.1017/S0140525X21000923ff. fhal-03419898, p. 6, (traducere personală: Include elemente și ființe care provin din / sau sunt inspirate de povești tradiționale, cum ar fi creaturi mitice (dragoni, elfi, pitici și zâne, de exemplu), magie, vrăjitorie, poțiuni.)

scriitură a identității și ereditar al realității traumatizante. Fiind diagnosticată cu Sindromul Asperger, tulburare a spectrului autist, scriitura devine pentru autoare o zonă a rezilienței, un spațiu al vindecării prin mitologia refugiului, „copilăria mea nu a fost una extraordinară [...] Eu sunt o fire foarte sensibilă, din toate punctele de vedere, mulți psihiatri englezi diagnosticându-mă cu Asperger’s Syndrome”⁸. Întrebată, într-un interviu, despre motivația scrierilor sale, autoarea justifică și întărește dimensiunea restabilizatoare a reclusiunii în narativ: „Scriu pentru că altfel nu pot. Scrisul pentru mine reprezintă o modalitate de a mă împlânzi pe mine, de a împlânzi locul în care trăiesc [...] Scrisul e și o modalitate catartică, de a te vindeca pe tine de anumite neplăceri, episoade triste”⁹.

Nu întâmplător autoarea recurge la aglutinarea temei Holocaustului cu cea a lumilor imaginare, aspectele narrative avându-și baze solide în biografie, pe care nu le disimulează, ci le expune voluntar, exprimând intenția vădită a scriiturii, „Idea mi-a venit stând de vorbă cu Harry Maiorovici [...] A cunoscut deportarea, a avut parte de minuni divine, cum le numea el, pentru că în două rânduri, când moartea stătea lângă el și ceilalți evrei, cu pistolul naziștilor lângă tâmplă, el a auzit, așa cum am spus în două rânduri, o voce care i-a spus: Fugi, acum stai! Și iar fugi! Și a fugit și a scăpat din groapa morții naziste [...] Atunci s-a născut *Convoiul mieilor*. Mi-am spus că trebuie să scriu, pentru a mărturisi lumii despre însăși ființa ei, o parte foarte urâtă, cea a adulților de fiecare dată, adulți care vor să stăpânească în orice prilej și prin orice modalitate [...] tocmai din prea multă înțelegere a ceea ce se întâmplă în mod cumplit în jurul ei, ea încearcă transformarea, refuzând realitatea brută”¹⁰. Realitatea romanului este decriptabilă și ușor compatibilă cu realitatea sindromului în două puncte importante ale discursului său asertiv, „parte din Hannya sunt eu [...] în toate cărțile mele, fără nicio excepție, mi-am pus personalitatea, am pus părți din viața mea, ficționalizându-le, desigur”¹¹ și „fetița din romanul meu, *Convoiul mieilor*, încearcă să împlânzească pentru ea, dar și pentru ceilalți, lumea”¹², sintagme-lemnă pentru adevărata semnificație a textului scris. Aflăm de aici, că Hannya este însăși autoarea care respinge lumea înconjurătoare, prin crearea unui univers alternativ, minunata lume *Limelfia*. Rămânem, totuși, suspendați în interogația fundamentului care servește nevoii creării unei carapace și abolirii realității prin pătrunderea în imaginar, în cazul fetei, respectiv prin actul scrierii în cazul autoarei. De ce spațiul narativ al construcției ludice reflectă riguros toposul realității autoarei, interpelație care deplasează discursul narativ către interpretarea interdisciplinară propusă. Răspunsul se fixează în însăși afirmațiile acesteia, tulburarea de spectru autist, conform literaturii de specialitate, axându-se pe fenomenul percepției, „prin care subiectul păstrează contactul cu realitatea înconjurătoare și cu situația problematică”¹³. Conform studiilor în psihiatrie,

⁸ Lucia Dărămuș apud Constantin Piștea (editor-coordonator), *Lucia Dărămuș: „O voce îmi spunea: scrie, scrie, scrie...”*, disponibil la: <https://citestema.ro/lucia-daramus-interviu/>, accesat la data: 19.06.2022.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ Mircea Lăzărescu, Ramona Bărnescu, *Psihopatologie descriptivă. Semne și sindroame în tulburările mentale*, Iași, Editura Polirom, 2011, p. 41.

autismul este caracterizat prin retrageri sociale, cauzate de suspiciuni paranoide și relaționale, o închidere în interioritatea proprie, care constă în viețuirea în propria lume bizară¹⁴. Mai mult decât atât, Sindromul Asperger, caracterizat prin inteligență și o coerență a discursurilor, tendința tinde spre rutină și repetitivitate, atenția la detalii, prezența stereotipiilor și manierismelor, dificultăți în comunicarea cu cei din jur, manifestând accentuate rezistențe la schimbarea ambianțelor spațiale, declanșând crize de agitație și stări de pericol odată cu fluctuațiile acestora.¹⁵

Autoarea, prin intermediul *alter-ego*-ului, Hannya, exprimă singularitatea percepției covârșitoare a realității înconjurătoare, simțită prin prisma tulburării autiste, ridicând-o în narațiune la rangul dezastrului istoric al Holocaustului, topos al transformării identitare, al claustrării și habituării în interioritatea crustei protective, explicată în termeni medicali prin hipersensibilitatea din spectrul autist, „succesiunea de imagini pe canale diferite, oscilația brutală a volumului generează panică, teamă și hiperexcitație nervoasă – toate sunt echivalente pericolului unui atacator extern, într-o lume dominată de haos. Medicii utilizează conceptul de «zgomot» în sistemul nervos pentru a descrie asemenea stări de hiperexcitație și confuzie”¹⁶. O dialectică stabilită între similitudinile izolării autiste și cele ale transformării pe care omul, prins în oroarea Holocaustului capătă în imaginea-simbol a musulmanului îngenuncheat, descrisă în *Ce rămâne din Auschwitz*, „un om descârnat, cu fruntea plecată, cu umerii aduși, pe chipul căruia nu găsești nici urmă de gândire”¹⁷, „omului-carapace”¹⁸. Observăm, așadar, omul-autist în poziția omului descârnat, sumă a ororilor realității înconjurătoare, închistat în propria-i lume izvorâtă-n suferință și trăirea liminală a pericolului imuabil. Orice incapacitate adaptativă la un spațiu repugnant, conduce individul suferind către verve fabulatorii, „Lumea lor este însă una în permanentă construcție, mereu vie, în care figurile și situațiile se succed amețitor, până la forme caleidoscopice sau hibride [...] pacientul ajunge la o inventivitate genială, construindu-și în permanență lumea și, implicit, sinele, prin reconstruirea poveștii de viață identitare, a narațiunii personale”¹⁹.

„Trenul morții”²⁰, care în ficțiune transportă viața înspre extincție, este mijlocul de transport al maladivului autist în retragerile singularității proprii lumi. Similar manierei prin care autoarea se retrage în identitatea narativă, Hannya își creează propria lume, apelând la imaginație și fabulos. Trenul morții care ducea către „gropile morții”²¹, primește în imaginația ludică imaginea fantastică, parcă desprinsă din basme, personificarea fabulatorie a „balaurului mare de fier, negru la ochi, cu gură uriașă care înghițea sute de suflete”²². Aflată în copilărie, sub dominația inocenței și

¹⁴ *Ibidem*, pp. 85, 173.

¹⁵ *Ibidem*, pp 174-175.

¹⁶ Elena Butușină, *Autism și creativitate. Identități narative în proza contemporană*, București, Editura Tracus Arte, 2013, p. 183.

¹⁷ Primo Levi, *Se questo è un uomo. La tregua*, ediția a patra, Torino, Einaudi, 1995, p. 82 apud Giorgio Agamben, *Ce rămâne din Auschwitz. Arhiva și martorul*, traducere de Alexandru Cistelean, Cluj, Editura Idea Design&Print, 2006, p. 31.

¹⁸ *Ibidem*, p. 32.

¹⁹ Elena Butușină, *Op. cit.*, pp. 170-171.

²⁰ Lucia Dărămuș, *Op. cit.*, p. 5.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*.

a necunoașterii ferocității, „nu înțelegea ce se petrece”²³, iar pentru a da sens realului îngrozitor, similar experiențelor perceptive ale autoarei, fetița dă naștere unui nou tărâm, o realitate alternativă-heterotopică, abilitată în a recrea o lume mai bună, „Într-un colț întunecat de vagon, adunând la piept bocceluța pe care apucase să și-o ia, începu să exploreze tărâmul tainic pe care doar ea și prietenii ei îl cunoșteau. Acest tărâm de vis chiar există. El se numește LIMELFIA [...] Negrilă, Gălbilă și Roșilă – fuseseră deja acolo de mai multe ori”²⁴. *Limelfia* este un nume sugestiv al spațiului fantastic, ducându-ne cu gândul la o țară a elfilor (*Lim-elfi-a*), creaturi magice, liliputane, înfățișate în imaginea piticilor, specifici folclorului mitologic nordic, piticii, prin dimensiune, încadrându-se mult mai ușor în comportamentul și înfățișarea ludic-infantilă, „sunt, de fiecare dată, mai inteligenți și mai isteți decât uriașii”²⁵, aici, adultul situându-se în rolul uriașului lipsit de istețimea necesară creării mirajului magiei.

Reabilitarea traumei infantile are loc în text numai prin accesarea unei zone locuite simultan în realitatea prezentă, dar și în imaginația îndepărtată, creând spațiul heterotopic²⁶ al *Limelfiei*, care permite accesul numai inițiaților înzestrați cu aptitudini fantasmagorice de prefabricare a portalurilor. Portalul, loc al trecerii dinspre realitatea terifiantă către imaginarul curabil ia naștere, în text, odată cu așezarea identității în contexte favorabile. Plasată în zona liminală a primejdiei iminente, înzestrată cu particularitățile infantilului înclinat către dimensiunea magică (“the imaginary worlds created by children in their mind, as part of make-believe play, «paracosms»”²⁷), dar și a dragostei față de artă și literatură, „Hannya era o fetiță evereică foarte frumoasă, ascultătoare, care citea foarte mult. Îi plăceau poveștile. Chiar ea inventa basme și îi mai plăcea să picteze”²⁸, aspecte regăsite și în biografia autoarei. Hannya reprezintă tipologia fertilă a individului predispus către fabulație. Portalul conține, atât pentru Hannya, cât și pentru autoare, „anxietățile lumii primare”²⁹. Conform autoarei Elena Butușină, indivizii suferinzi ai tulburării de spectru autist reușesc să realizeze această împăcare cu lumea exterioară uzând de limbajul simbolic, ce are capacitatea, prin mecanismele specifice acestuia, de a domestici necunoscutul³⁰ și a-l recrea conform noilor standarde, „autiștii întâmpină o mare dificultate în cazul schimbării. Pentru a mă descurca în fața unei schimbări majore [...] aveam nevoie de o modalitate de a o repeta, interpretând fiecare etapă din viața mea ca o trecere printr-o ușă, fereastră sau poartă

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ Ivan Evseev, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Timișoara, Editura Amarcord, 1994, p. 139.

²⁶ vezi Michel Foucault, *Of Other Spaces: Utopias and Heterotopias*, în “Rethinking Architecture: A Reader in Cultural Theory”, Neil Leach (Editor), NYC: Routledge, (330-336)/1997.

²⁷ Edgar Dubourg, Nicolas Baumard, *Op. cit.*, p. 27, (traducere personală: lumile imaginare create de copii în mintea lor, ca parte a jocului de simulare, numite „paracosme”), “the activity involves the creation of invented locations with real props, such as drawings, maps and artifacts made by the children engaging with their internal worldplays”, *Ibidem*, (traducere personală: această activitatea implică acea creare de locații inventate, cu recuzită adevărată, cum ar fi desene, hărți și artefacte realizate de copii care se implică în jocurile lor interioare.)

²⁸ Lucia Dărămuș, *Op. cit.*, p. 6.

²⁹ Marius Conkan, *Portalul și lumile secundare. Tipologii ale spațiului în literatura fantasy*, București, Editura Tracus Arte, 2017, p. 44.

³⁰ Elena Butușină, *Op. cit.*, p. 180.

concretă [...] găsisem cheia simbolică”³¹– Hannya „visa totul cu ochii deschiși. Însă în trenul de vite evreii stăteau toți înghesuiți. Se întrebau dacă vor mai avea parte de viață sau nu. Numai Hannya nu întreba nimic, ea doar visa cu ochii deschiși tărâmul Limelfiei. Acolo era bine, foarte bine”³².

În text, portalul convențional, ca topos al trecerii, este simbolizat prin „trăistuța ei fermecată”³³, iar în realitatea autoarei, prin actul scrierii, al rugăciunii și al artei. Trăistuța conținea cartea cu poveștile inventate, locul în care se întâlnea cu prietenii săi imaginari. Alcătuirea noii lumi se subordona chemărilor de tipul incantației ludice, rostite în fiecare moment în care psihicul infantil încerca să găsească explicații credibile pentru duritatea lumii înconjurătoare, „Hannya nu înțelegea de ce trebuie să doarmă în picioare. După obiceiul ei ori de câte ori ceva nu mergea cum trebuie, își deschise larg privirea și începu să brodeze cuvinte, care se și așezau în cartea ei”³⁴, magie căreia piticii, la rândul lor, îi raspundeau prin cântece vrăjite, „Fluturi roz, verzi, azurii,/ Păsări albe mii și mii/ Animale mici și mari/ Care zboară, care cântă/ Care pasc pe verzi câmpii/ Ne așteaptă, scump copil,/ În ținutul fermecat/ *Limelfia*– pe nume chemat/ Zănrufi prin abur de zahăr plutesc/ Scăldându-se în mările visului,/ leneș ocean al soarelui”³⁵. Nu doar intrarea în lumea magică, oarecum identică unei componente onirice, necesita o poetică a inocenței, ci chiar și părăsirea acesteia, „Dacă vrei să ieși de aici, demonstrează-ți bunătatea”³⁶. Lumile imaginare nu oferă doar posibilitatea refugiului, ci redau identitatea eroului propriului destin, așa cum Lucia Dărămuș, prin iubirea literaturii și a frumosului devine dezrobitor al destinului înscris în limitele suferințelor, „personajele și obiectele magice au funcția de a cataliza transformarea ontologică a eroului/eroinei ce parcurge o călătorie inițiativă în lumea secundară, feerică”³⁷, întreaga călătorie prin ținutul *Limelfiei* fiind supusă unor probe transformatoare. Repetițiile cromatice (roșu, verde), numerele magice (șapte, trei), referirile matematice (99.999.999.999.999³⁸), precizia executării hărților, descrierile detaliate ale jocurilor copilăriei (țop-țop într-un picior [...]se învârti, se rostogoli³⁹) nu sunt doar elemente magice specifice narațiunii fantasy, ci sunt, în aceeași măsură, elemente demonstrative ale caracteristicilor autiste (rutină, repetitivitate, detalii, stereotipii). Autorii autiști își construiesc discursurile și identitățile narrative apelând la o conduită tipică a scriiturii, regăsită cu claritate în romanul propus, „repetabilitatea, ca strategie de detensionare emoțională, senzorialitatea exacerbată față de mediu, memoria organizată senzorial, gândirea în imagini, fascinația pentru tipare și colecții [...] resurecția puternică a unor instincte de supraviețuire primare”⁴⁰.

³¹ Temple Grandin, *Thinking in Pictures. My Life with Autism*, Vintage Books, New York, 2006, p. 18, apud Elena Butușină, *Op. cit.*, p. 180.

³² Lucia Dărămuș, *Op. cit.*, p. 9.

³³ *Ibidem*, p. 6.

³⁴ *Ibidem*, p. 8.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*, p. 14.

³⁷ Marius Conkan, *Op. cit.*, p. 45.

³⁸ Lucia Dărămuș, *Op. cit.*, p. 22.

³⁹ *Ibidem*, p. 9.

⁴⁰ Elena Butușină, *Op. cit.*, p. 394.

Astfel, într-o ordine succintă și concludivă a ideilor, cu precizările unor viitoare analize extensive, ne permitem să afirmăm, aflați în punctul de față al cercetării, faptul că discursul narativ expus în romanul *Convoiul Mieilor*, de către autoarea Lucia Dărămuș, prezintă, la nivel de structură și conținut, o serie de similitudini narative care se pliază într-o substanțială măsură peste elementele definitorii spațiilor sensibilității autiste, creând o zonă de interferență indiscutabilă între literatură și tulburarea de spectru autist.

Referințe bibliografice

Volume de autor:

DĂRĂMUȘ, Lucia, *Convoiul mieilor*, Iași, Editura Polirom, 2018.

Referințe critice

a. în volum

AGAMBEN, Giorgio, *Ce rămâne din Auschwitz. Arhiva și martorul*, traducere de Alexandru Cistelean, Cluj, Editura Idea Design&Print, 2006.

BUTUȘINĂ, Elena, *Autism și creativitate. Identități narative în proza contemporană*, București, Editura Tracus Arte, 2013.

CONKAN, Marius, *Portalul și lumile secundare. Tipologii ale spațiului în literatura fantasy*, București, Editura Tracus Arte, 2017.

LĂZĂRESCU, Mircea; BĂRNEȘCU, Ramona, *Psihopatologie descriptivă. Semne și sindroame în tulburările mentale*, Iași, Editura Polirom, 2011.

EVSEEV, Ivan, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Timișoara, Editura Amarcord, 1994.

b. în periodice

FOUCAULT, Michel, *Of Other Spaces: Utopias and Heterotopias*, în "Rethinking Architecture: A Reader in Cultural Theory", Neil Leach (Editor), NYC: Routledge, (330-336)/1997.

DUBOURG, Edgar, BAUMARD, Nicolas, *Why Imaginary Worlds? The psychological foundations and cultural evolution of fictions with imaginary worlds*, Behavioral and Brain Sciences, Cambridge University Press (CUP), In press, ff10.1017/S0140525X21000923ff. fffal-03419898

Referințe electronice

Lucia Dărămuș, în *Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Cluj*, disponibil la: http://www.uniuneascrititorilor-filialacluj.ro/detalii_membrii_482_Lucia-DARAMUS.html, accesat la data: 19.06.2022.

PIȘTEA, Constantin (editor-coordonator), *Lucia Dărămuș: „O voce îmi spunea: scrie, scrie, scrie...”*, disponibil la: <https://cistema.ro/lucia-daramus-interviu/>, accesat la data: 19.06.2022.